

LIIDU VÄLISASJADE
JA JULGEOLEKUPOLIITIKA
KÕRGE ESINDAJA

Brüssel, 9.2.2021
JOIN(2021) 2 final

**ÜHISTEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Uuendatud partnerlus lõunapoolsete naaberriikidega

Vahemere piirkonna uus tegevuskava

{SWD(2021) 23 final}

Sissejuhatus

Kahekümne viie aasta eest võtsid Euroopa Liit ja Vahemere lõunaosa partnerid¹ kindlalt nõuks saavutada Vahemere piirkonnas dialoogi, inimestevaheliste suhete ja koostöö varal rahu, stabiilsus ja heaolu. Barcelona deklaratsiooni 25. aastapäev on meeldetuletus selle kohta, et **tugev Vahemere partnerlus on endiselt üks Euroopa Liidu strateegilisi prioriteete**, kuna piirkonnas püsivatele probleemidele tuleb reageerida üheskoos, eriti kümme aastat pärast Araabia kevadet. Kui me tegutseme ühiselt, tunnistades oma üha suuremat vastastikust sõltuvust ja tiivustatuna partnerluse vaimust, seisavad meie ees probleemide asemel võimalused ja see on meie kõigi ühistes huvides.

Sel eesmärgil ja Euroopa naabruspoliitika raames **tehakse käesolevas ühisteatises ettepanek uue, kõrgeleennulise ja uuendusliku Vahemere piirkonna tegevuskava** kohta, milles võetakse esmakordselt kasutusele kõik ELi käsutuses olevad vahendid ja enneolematud võimalused, mida pakub kaksiküleminek digi- ja rohemajandusele, et anda uus hoog meie koostööle ja kasutada ära selles meie ühises piirkonnas kätketud potentsiaal. **COVID-19 järgne taastumine annab Euroopale ja Vahemere piirkonnale haruldase võimaluse** siduda ennast ühise ja inimestele keskenduva tegevuskavaga ning kohustuda võtma meetmeid, mis on vajalikud selle rakendamiseks.

Vahemere lõunapiirkond seisab silmitsi valitsemise, ühiskonna ja majanduse, kliima, keskkonna ja julgeolekuga seotud probleemidega, millest paljud on tingitud üleilmsetest suundumustest ning nõuavad ELi ja lõunanaabruse partnerite ühist tegutsemist. Pikaleveninud konfliktid põhjustavad inimestele ränki kannatusi, tingivad ulatusliku sundrände, muudavad morniks lausa tervete riikide majanduse ja ühiskonna väljavaated, eriti seal, kus on suured põgenike kogukonnad, ning teravdavad geopoliitilise konkurentsi ja välise sekkumise mõju. Liiga palju inimesi riskib oma eluga, et ebaseaduslikult ELi jõuda, soodustades smugeldajate halastamatut, kuritegelikku ja kohalikke kogukondi destabiliseerivat tegevust. Terrorismi, organiseeritud kuritegevuse ja korrupsiooni najal püsib ebakindlus ja vindub heaolu. Lõunanaabruse majanduskasv ei ole pidanud sammu rahvastiku kasvuga². Sealne piirkondliku majandusintegratsiooni tase on üks maailma madalamaid³. Loodusvarade mõtlematu kasutamine ja kliimamuutused⁴ muudavad väga küsitavaks juurdepääsu veele, toidule ja energiale, kiirendavad kõrbestumist ja bioloogilise mitmekesisuse vähenemist ning seavad ohtu inimeste elu ja võimaluse elatist teenida. Endiselt püsib märkimisväärne majanduslik ja sugudevaheline ebavõrdsus ning valitsustel on keeruline vastata praeguste noorte ootustele.

¹ Alžeeria, Egiptus, Iisrael, Jordaania, Liibanon, Liibüa, Maroko, Palestiina, Süüria ja Tuneesia. Nime „Palestiina“ ei tuleks käsitada Palestiina riigi tunnustamisena ning see ei mõjuta selles küsimuses võetud liikmesriikide individuaalseid seisukohti.

² Keskmise SKP elaniku kohta on üle kaheksa korra väiksem kui ELis (väljaande „Statistics on European Neighbourhood Policy countries“ 2020. aasta number, Eurostat).

³ Kuna piirkonna ekspordinäitaja on pelk 5,9 %, moodustab piirkonnasisene kaubandus murdosa riikide kogukaubandusest (<https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/euro-mediterranean-partnership/>).

⁴ Vahemere piirkonna kliima- ja keskkonnamuutuste ekspertide esimese Vahemere piirkonna hindamisaruande kohaselt tõuseb temperatuur seal 20 % kiiremini kui mujal maailmas.

Nende probleemide pakilisust suurendab veelgi COVID-19 pandeemia, mis on ilmselge tõend ühiste nõrkuste ja meie vastastikuse sõltuvuse kohta. **Vahemere piirkonna uus tegevuskava** hõlmab uusi kriisi kestel kindlaks tehtud koostöövaldkondi ja -viise. Vahemere piirkonna uus tegevuskava pakub võimalusi luua uusi partnerlusi selliste strateegiliste prioriteetide vallas nagu rohe- ja digipööre ning tugineb veendumusele, et kestliku heaolu ja vastupanuvõime saab üles ehitada ainult tugevale Vahemere-ülelele partnerlusele. Meie partnerluse aluseks on ühised väärtused ning dialoog ja edusammud meie jagatud sotsiaal-majanduslike ja poliitiliste eesmärkide küsimustes, sealhulgas seoses reformidega sellistes valdkondades nagu valitsemine ja õigusriik, makromajanduslik stabiilsus ja ettevõtluskeskkond. **Uue tegevuskava eesmärk on keskkonnahoidlik, digitaalne, vastupanuvõimeline ja õiglane taastumine, juhindudes säästva arengu tegevuskavast aastani 2030,⁵ Pariisi kokkuleppest ja Euroopa rohelisest kokkuleppest⁶.**

Käesolevas teatises seatakse järgmisteks aastateks siht ehitada inimeste, eriti noorte hüvanguks üles õiglasem, jõukam ja kaasavam ühiskond.

Sellest tiivustatuna tehakse ühisteatises ettepanek **meie partnerluse järgmiste põhisuundade kohta.**

- „**Lõunanaabruse majandus- ja investeerimiskava**“ aitab elavdada ühiskonna ja majanduse pikaajalist taastumist, edendada kestlikku arengut, võtta käsile piirkonna struktuuriline tasakaalustamatus ja kasutada ära piirkonna majanduslikku potentsiaali. Tegevuskava hõlmab konkreetseid juhtalgatusi peamistes sektorites. Selle eesmärk on suurendada investorite huvi piirkonna vastu. Meil on kavas sõlmida sidemed strateegiliseks koostööks rahvusvaheliste finantseerimisasutustega, ennekõike Euroopa Investeerimispanega (EIP) ja Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga, Maailmapanga ja Rahvusvahelise Valuutafondiga, samuti piirkonna pankade ja erasektoriga. Nende algatuste edu tagamiseks on vaja uuesti kinnitada lubadust rakendada ja toetada kaasavaid sotsiaal-majanduslike reforme, eriti ettevõtluskeskkonnas, kestlikku majanduskasvu ja stabiilsusele orienteeritud makromajanduslikku poliitikat, mille alus on pikaajaline strateegia.

Majandus- ja investeerimiskava ei ole lõplik ja ammendav ning võib muutuda vastavalt sellele, millised on edusammud valdkondlikes ja poliitilistes küsimustes ning partnerriikide kahepoolsete suhete vallas. Tingimusel, et jõustuvad järgmise mitmeaastane finantsraamistiku kohased õiguslikud alused ja ilma, et see mõjutaks programmitöö protsessi tulemusi, teeb komisjon ettepaneku kaasata ajavahemikul 2021–2027 naabuspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahendist⁷ kuni **7 miljardit eurot**. Toetus hõlmab Euroopa Kestliku Arengu Fond+ tagatise ja segarahastamist naabuspoliitika investeerimisplatvormi raames, mis aitaks suunata lõunanaabrusesse kuni **30 miljardit eurot** era- ja avaliku sektori investeringuid.

⁵ ÜRO resolutsioon 70/1 „Säästva arengu tegevuskava aastani 2030 „Muudame oma maailma““.

⁶ „Euroopa roheline kokkulepe“ (COM(2019) 640).

⁷ Tingimusel, et lõplikult võetakse vastu määruse ettepanek naabuspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahendi loomise kohta.

- **Ühendada jõud, et võidelda kliimamuutuste vastu, vähendada kahjulikke heiteid, kasutada ressursse säästvalt ja kiirendada rohepööret.** Meil tuleb koostada pikaajalised stsenaariumid, mille kohaselt fossiilkütuste asemele astuvad järk-järgult uued vähese CO₂-heitega energia liigid. Sel eesmärgil pakub komisjon partnerriikidele välja ulatuslikud algatused, millega propageeritakse kliimaneutraalset, vähese CO₂-heitega ja taastuvatest allikatest saadavat energiat, tuginedes Euroopa roheline kokkuleppe sellistele kesksetele elementidele nagu vesinikustrateegia.⁸ Prioriteedid on soodustada investeerimist energiatõhususse ja taastuvenergiasse, võtta uue küsimusena tähelepanu keskmesse saastevaba vesiniku tootmine (sealhulgas kohaste regulatiivsete ja rahaliste stiimulite varal) ning elektriturgude ja -võrkude piirkondlik integratsioon. See aitab säilitada Vahemere piirkonna ühist vara, et tuua kasu kõigile. Samuti aitame partneritel suurendada vastupanuvõimet kliimamuutustele, tõhustades meetmeid ennekõike peamistes haavatavates sektorites, nagu põllumajandus ja vesi.
- **Kinnitada oma pühendumust õigusriigi põhimõttele, inim- ja põhiõigustele, võrdsusele, demokraatiale ja heale valitsemistavale,** kuna nendel põhineb stabiilne, õiglane, kaasav ja jõukas ühiskond, kus on au sees mitmekesisus ja sallivus. Austus inimõiguste, sealhulgas sotsiaalsete ja tööõiguste, soolise võrdõiguslikkuse ja lapse õiguste, vastu suurendab kodanike usaldust. Õigusriik ja tugevad institutsioonid, mis kaitsevad õigusi ja ründavad ebavõrdsust, edendavad inimühiskonna ja majanduse arengut kui osa turvalisest ja prognoositavast ettevõtluskeskkonnast, aitavad ligi tõmmata välismaiseid otseinvesteeringuid, suurendavad majanduslikku vastupanuvõimet ning võitlevad vaesuse ja ebavõrdsuse vastu. Seda eesmärki toetavad täiendavalt demokraatlik valitsemistava ja reageerimisaltid riiklikud süsteemid, vastutustundlikud institutsioonid ja võitlus korruptsiooni vastu. Endiselt peab kõigi piirkonna riikide ühiste prioriteetide seas olema võitlus sallimatuse, rassismi, homofobia, antisemitismi, moslemivastase vaenu ja muude ksenofoobia vormide vastu ning vähemuste kaitse. Erilist tähelepanu pööratakse naise ühiskondliku ja majandusliku rolli edendamisele.
- **Tegeleda ühiselt sunnitud ja ebaseadusliku rände probleemidega ning saada ulatuslike ja mõlemapoolselt tulusate *ad hoc* partnerlussidemete abil tõhusalt ja tulemuslikult kasu seaduslikust rändest ning kaitsta rändajate ja pagulaste õigusi kooskõlas Euroopa uue rände- ja varjupaigaleppega⁹.** See on Euroopa ja Vahemere lõunapiirkonna jaoks ülimalt oluline, kuna seal mõjutavad rändevood nii vastuvõtvaid ühiskondi kui ka transiidiriike. Majandus- ja investeerimiskava tulemusena loodavad suuremad võimalused ja töökohad, eriti naiste ja noorte jaoks, aitavad vähendada ebaseaduslikku rännet tingivaid tegureid. Keskse tähtsusega on ühine tegutsemine partneritena.
- Vahemere piirkonna tegevuskava tulemusliku rakendamise eeltingimus on **kinnitada lubadust, et ELi liikmesriigid on ühtsed ja omavahel solidaarsed, samuti vastastikused ja ühised lubadused ja meetmed lõunanaabruse partneritega.** See puudutab nii konfliktide ja ühiste julgeolekuprobleemide lahendamiseks tehtavaid jõupingutusi kui ka

⁸ „Kliimaneutraalse Euroopa vesinikustrateegia“ (COM (2020) 301).

⁹ „Uus rände- ja varjupaigalepe“ (COM(2020) 609).

majanduslikku ja sektoritevahelist koostööd. Eriti oluline on, et ELi liikmesriigid oleksid ihu ja hingega asja juures. Nende diplomaatilised võrgustikud, pikaajaline koostöö julgeoleku ja arengu vallas ning nende suutlikkus kaasata erasektorit on hädavalikud, et saavutada käesolevas teatises seatud auahned eesmärgid. Et luua sellele ühistööle alus, teeme ettepaneku tugevdada olulisel määral poliitilist ja valdkondlikku dialoogi kõikjal Vahemere piirkonnas. Jätkuvad jõupingutused, et süvendada piirkondlikku koostööd, mille keskel seisab Vahemere Liit, ning toetada allpiirkondlikku ja piirkondlikku koostööd, eriti Aafrika partneritega¹⁰. EL on samuti valmis kaaluma täiendavaid piirkondlikke, allpiirkondlikke või **kolmepoolseid koostöö- ja ühisalgatusi kõigi partnerriikide vahel**, muu hulgas võttes arvesse **hiljutist suhete normaliseerumist Iisraeli ja mitme araabia riigi vahel**.

Uuendatud Vahemere-partnerlus ning sellega koos käiv majandus- ja investeerimiskava võimaldavad ELil ja tema lõunanaabruse partnerriikidel tegeleda paljude probleemidega, millega meie ühine piirkond praegu silmitsi seisab.

Vahemere piirkonna uues tegevuskavas tehakse ettepanek meetmete paketi kohta järgmistes peamistes poliitikavaldkondades:

- 1) inimareng, hea valitsemistava ja õigusriik;
- 2) suurendada vastupanuvõimet, luua heaolu ja kasutada ära digipöörde võimalusi;
- 3) rahu ja julgeolek;
- 4) ränne ja liikuvus;
- 5) rohepöore: vastupanuvõime kliimamuutustele, energia ja keskkond.

1. Inimareng, hea valitsemistava ja õigusriik

Inimareng

Tegevuskava keskne element on inimarengule keskenduv käsitus. Selle käsituse eesmärk on parandada inimeste elukvaliteeti mitte pelgalt majanduslikust aspektist, vaid kaitsta ka nende vabadusi ja õigusi, pakkuda neile võimalusi ning edendada vastupanuvõimelisi, õiglasi, kaasavaid ja võimestatud ühiskondi.

Tervishoid

Tervis on inimväärse elu esimene ja kõige olulisem tingimus. COVID-19 pandeemia on terviseturbe ja tervishoiusüsteemi proovile pannud ning jätnud sügava jälje riikide majandusele ja ühiskonnale tervikuna. EL ja tema partnerid peavad COVID-19 kriisi antud õppetundide põhjal **tugevdama tervishoiu- ja sotsiaalkaitstesüsteeme ning suurendama valmisoleku- ja reageerimissuutlikkust.** EL on andnud ja annab ka edaspidi kiiret ja märkimisväärset toetust, et vähendada ebaproportsionaalset survet, mida kriis avaldab kõige haavatavamatele ja ohustatud rühmadele, sealhulgas noortele ja naistele¹¹. **Vaktsiinid on üleilmne ühishüve ja vaktsineerimine on see, mis aitab pandeemiale**

¹⁰ Kogu Aafrikat hõlmava käsituse vaimus ja kooskõlas ühisteatiseiga „Tervikliku Aafrika strateegia suunas“ (JOIN(2020) 4).

¹¹ COVID-19 puhangu järel võeti ELi eelarvest lõunanaabruse jaoks kasutusele üle 2,3 miljardi euro suurune toetuspakett.

kõikjal maailmas lõpu teha. EL jätkab COVAXi mehhanismi toetamist, luues sealhulgas ligikaudu 100 miljonit vaktsiinidoosi sisaldava humanitaarvaru. Seni on EL Euroopa tiimi vaimus kaasanud COVAXi toetuseks 853 miljonit eurot ja jätkab toetust COVAXile kui üleilmsele algatusele, et tagada väikese ja keskmise sissetulekuga riikidele ohutute ja tõhusate vaktsiinide kättesaadavus teistega võrdselt ja õiglaselt. Tuginedes ELi vaktsiinistrateegia kogemustele, on komisjon valmis looma ELi vaktsiinide jagamise mehhanismi. Sellega oleks tagatud umbes 2,3 miljardi ELi poolt hangitud doosi ühine kättesaadavus, pöörates lisaks Lääne-Balkani piirkonnale, liidu idanaabrusele ja Aafrikale erilist tähelepanu ka lõunanaabrusele. Esmajoones oleks sellest kasu tervishoiutöötajate ja laiemate humanitaarvajaduste rahuldamisel. Seda tööd alustades tuleb eesmärgiks seada jäätmevabaduse põhimõte, mille kohaselt peab vastuvõtjariikidel olema piisav ettevalmistus.

Noorte mõjuvõimu suurendamine

Meie koostöö peaks keskenduma noortesse ja lastesse investeerimisele. Noorte kui muutuste eestvedajate mõjuvõimu suurendamine, osalus ja kaasamine on 2030. aasta tegevuskava eesmärkide saavutamise võti. Teeme ettepaneku i) toetada noorte tähtsustamist riiklikus poliitikas, ii) aidata partneritel parandada oma haridussüsteemi juhtimist ja iii) seada esikohale töö selliste probleemide nagu koolist väljalangemine, mittetöötavad ja mitteõppivad noored, oskuste mittevastavus tööturu vajadustele, võimaluste puudumine, noorte töötus ja ajude äravool struktuursete põhjuste kallal. Kvaliteetse tööhõive, samuti haridus- ja koolitusvõimaluste edendamisel on väga oluline poliitikavaldkondade vaheline tõhus koordineerimine ja partnerlus, muu hulgas noorteorganisatsioonidega. Me peame koos töötama, et suurendada inimestevahelisi kontakte kui edukat koostöövaldkonda, mille tulemused on käegakatsutavad ja kasu üldine. Väga oluline on teha meie lõunanaabruse partneritele kättesaadavaks ja hõlpsaks juurdepääs ELi programmidele ja asjakohastele Euroopa võrgustikele. Selles kontekstis jääb Vahemere lõunapiirkond programmi „Erasmus+“ prioriteetsete regioonide hulka. Programmi „Erasmus+“ perioodil 2021–2027 on noorte käsutuses uued suutlikkuse arendamise võimalused sellistes valdkondades nagu **kutseharidus ja -õpe, sport ning digiõpe ja noored**. EL seab eesmärgiks teha programmi „Erasmus+“ hüved piirkonnas paremini kättesaadavaks ja laiendada programmi „Loov Euroopa“ kasutuselevõttu, et anda võimalikult suured võimalused piirkonna noorte loovusele. Parandada tuleb programme konfliktidest mõjutatud ja nende tõttu ümber asustatud laste kaitseks ning neile pakutavat psühhosotsiaalset tuge, keskendudes eriliselt hariduse ja tervishoiu kättesaadavusele.

Hea valitsemistava ja õigusriik

Hea valitsemistava ning austus inimõiguste, põhivabaduste, demokraatlike institutsioonide ja õigusriigi vastu on ELi aluspõhimõtted, mis on alates Barcelona deklaratsioonist lahutamatu osa meie partnerlusest ja kuuluvad meie ühiste lubaduste juurde. Lisaks soodustavad rahu, kaasavat heaolu ja stabiilsust hea valitsemistava, õigusriigi põhimõtte ja inimõigused, sealhulgas sotsiaalsed ja tööõigused, sotsiaaldialoog ja kõigi jaoks võrdne juurdepääs õigusemõistmisele. Neile tuginevad inimväärsed töökohad, õiglane ja kaasav majanduskasv ning pikaajalise kestlikkuse ja investeringute ülesehitamine.

Kooskõlas ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskavaga ajavahemikuks 2020–2024¹² tihendab EL oma sidemeid partneritega, et edendada austust inimõiguste vastu, õigusriigi põhimõtet ja demokraatlikke väärtusi. Kohtusüsteemi ja kriminaalmenetluse sõltumatus ja vastutavus on hädavajalikud riiklikele institutsioonidele õiguspäraseks tegutsemiseks ja kodanikele oma õiguste kasutamiseks ning selleks, et võidelda inimõiguste rikkumise, korrupsiooni või organiseeritud kuritegevuse vastu. Ametkondade ja kohtusüsteemi kestlikud struktuurireformid vähendavad ebavõrdsust ja soodustavad majanduskasvu. Inimese- ja kasutajakeskne lähenemine süsteemide ja teenuste digiüleminekule suurendab riigi tõhusust ja usaldust institutsioonide vastu. Interneti haldamine ja sotsiaalmeedia toimimine peaks alluma demokraatlikele põhimõtetele. EL jätkab suhtlust partnerriikidega, et tagada kõrgetasemeline kaitse sellistele põhiõigustele nagu **eraelu puutumatus ja isikuandmete kaitse** ning aidata kaasa ELi ja rahvusvaheliste isikuandmete kaitse normide suuremale järgimisele, mis hõlbustab kaubavahetust ja õiguskaitse alast koostööd.

Naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahendi raames sätestatud stiimulipõhise naabruspiirkondade käsituse kohaselt¹³ antakse täiendavat rahalist toetust neile riikidele, kes näitavad üles kindlat tahet reformide rakendamisel muu hulgas sellistes valdkondades nagu valitsemistavad ja õigusriik. Toetuse suurust kohandatakse vastavalt sellele, kuidas konkreetne partner lubadustest kinni peab ja millises ulatuses ta rakendab ühiseid väärtusi ja jõuab edasi reformidega eriti valitsemistavade ja õigusriigi vallas.

ELi finantshuvide kaitseks peavad lõunanaabruse riigid kindlasti tagama, et pettuse, korrupsiooni, rahapesu ja vahendite omastamise suhtes kohaldatakse tõhusaid, hoiatavaid ja proportsionaalseid kriminaalkaristusi ning tehakse tulemuslikku ja tõhusat koostööd Euroopa Pettustevastase Ametiga. Lõunanaabruse riigid, kes on vastastikust õigusabi käsitlevate rahvusvaheliste lepingute osalised, peaksid nende lepingute rakendamisel aktsepteerima Euroopa Prokuratuuri selle töös osalevate ELi liikmesriikide pädeva asutusena¹⁴.

EL propageerib õigusriigi kultuuri kodanikuühiskonna ja äriühingute tiheda kaasamisega. Kodanikuühiskonna organisatsioonid ja sotsiaalpartnerite organisatsioonid on ELi koostöö kujundamise ja järelevalve kesksed kontaktid. EL peaks toetama konkreetseid algatusi, et olla toeks kodanikuühiskonna organisatsioonidele ja inimõiguste kaitsjatele. Lisaks sellele, et sugude võrdsus on üldtunnustatud inimõigus, on see hädavajalik heaolu, majanduskasvu, jõukuse, hea valitsemise, rahu ja julgeoleku seisukohast. Samuti on see valdkond, kus me peame tegema suuremaid jõupingutusi, muu hulgas arvestades soolist aspekti kõigis koostööprogrammides ja sihtmeetmetes kooskõlas ELi soolise võrdõiguslikkuse kolmanda tegevuskavaga¹⁵. Me propageerime algatusi naiste õiguste ning nende sotsiaal-majandusliku, ühiskondliku ja poliitilise osaluse kaitseks.

¹² „ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskava 2020–2024“ (JOIN (2020) 5).

¹³ Naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahendi määrus, artikkel 17.

¹⁴ Samuti tuleks hõlbustada Euroopa Prokuratuuri ja lõunanaabruse partnerite vahelist koostööd, leppides kokku töökorra.

¹⁵ „ELi soolise võrdõiguslikkuse kolmas tegevuskava (GAP III) (JOIN (2020) 17).

Kooskõlas ÜRO konventsiooniga puuetega inimeste õiguste kohta jätkab EL tööd partneritega, et tagada kõik puuetega inimeste õigused.

Meetmed: edendada inimõigusi, õigusriiki, demokraatiat, head valitsemistava, sugude võrdsust ja võrdseid võimalusi kõigile inimestele ning toetada kodanikuühiskonda

- Arendada edasi asjakohaseid seadusandlikke ja institutsioonilisi reforme inimõiguste ja hea valitsemistava vallas.
- Soodustada ajakohast, tõhusat ja vastutavat avalikku aparati ja poliitikat, sealhulgas valimisvaatlust ja -abi, samuti sõltumatuid kohtusüsteeme, millest on kasu kõigil inimestel ning mis kaitsevad kahtlusaluste õigusi, toetavad kuriteoohvreid ja soodustavad paremaid kinnipidamistingimusi.
- Toetada meetmeid võitluseks mis tahes vormis diskrimineerimisega.¹⁶
- Edendada rahvusvahelisi sotsiaalseid ja tööõigusi, samuti rahvusvahelisi tööstandardeid vastavalt Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) klassifikatsioonile.
- Toetada naiste ja noorte – sealhulgas laste – mõjuvõimu suurendamist, kutsudes neid aktiivselt osalema otsuste tegemises.
- Propageerida meetmeid, mille eesmärk on kaotada naistevastane vägivald, sealhulgas konfliktidega seotud seksuaalne ja sooline vägivald.
- Pakkuda kodanikuühiskonna organisatsioonidele abi suutlikkuse suurendamisel, sealhulgas toetust digi- ja rohepöördeks.
- Toetada nüüdisaegsete isikuandmete kaitse võrgustike väljaarendamist vastavalt horisontaalsetele eeskirjadele, mille täitmise tagavad tugevad ja sõltumatud järelevalveasutused. Propageerida asjakohaste rahvusvaheliste konventsioonide ratifitseerimist ja rakendamist.

Meetmed: parandada inimarengut, tervishoidu ning noorte, hariduse, oskuste ja kultuuri alast koostööd

- Toetada tervishoiusüsteemide valmisolekut ja pandeemiale reageerimise suutlikkust.
- Osalus sellistes ELi programmides nagu Erasmus+, Marie Skłodowska-Curie meetmed programmi „Euroopa horisont“ raames ja programm „Loov Euroopa“, samuti asjakohastes Euroopa võrgustikes.
- Teha seoses innovatsioonitegevusega koostööd ja vahetada kogemusi ning toetada aruka spetsialiseerumise strateegiate väljatöötamist.
- Teha digiõppe 2021–2027. aasta tegevuskava raames digiõppe alast koostööd.
- Teha koostööd kutsehariduse tipptaseme keskuste platvormide vallas, muu hulgas Euroopa Koolitusfondi tippkeskuste võrgustiku kaudu, et luua kohalikke oskuste ökosüsteeme ja tõhustada ümberõpet.
- Teha koostööd oskuste prognoosimisel ning oskuste ja strateegiate kujundamisel ja väljatöötamisel elukesteva õppe seisukohast (Euroopa kutsehariduse ja -õppe fondi

¹⁶ Sealhulgas soo, rassilise või etnilise päritolu, usutunnistuse või veendumuse, puude, vanuse või seksuaalse sättumuse tõttu.

toetusel) ning oskuste ja suutlikkuse suurendamisel, sealhulgas roheliste ametite ja rohelise majanduse jaoks vajalike oskuste vallas.

- Toetada vastavate ministeeriumide (haridus, tööhõive, tervishoid, kultuur ja sotsiaalkaitse) integreeritud lähenemisviisi ja suutlikkust, et parandada noortele ning mittetöötavatele ja mitteõppivatele isikutele mõeldud teenuste kättesaadavust ja kvaliteeti.
- Laiendada ELi noortegarantiist inspireeritud algatusi.

2. Vastupanuvõime suurendamine, heaolu loomine ja digipöörde võimaluste ärakasutamine

COVID-19 pandeemia on mõjutanud kõigi Vahemere äärsete riikide majandust, teravdades struktuurset majanduslikku tasakaalustamatust¹⁷ ning rõhutades vajadust kaasava, vastupanuvõimelise, kestliku ja ühendatud majanduse järele. Jõupingutusi tehes ei tohiks mitte kedagi kõrvale jätta ning riikidele tuleks anda võimalus kasutada ära suundumusi (muu hulgas kaksiküleminekut rohelisele majandusele ja digitehnoloogiale), mis võiksid kiirendada kestlikku majanduskasvu.

Vastupanuvõimeline majandus

Üks koostöö keskseid prioriteete peaks endiselt olema sotsiaal-majandusliku vastupanuvõime suurendamine. See eeldab, et loome kaitseks tulevaste šokkide eest majanduslikud puhvrid ja tegeleme maksebilansi probleemide, sealhulgas jätkusuutmatu võladünaamikaga. Konkreetsete tingimuste täimisele tuginev makromajanduslik finantsabi ja sihtotstarbeline, peamiselt eelarvetoetuse vormis antav toetus¹⁸ avaliku sektori finantsjuhtimise ja siseriiklike tulude kasutuselevõtmise strateegiate rakendamiseks toetab jõupingutusi eelarvepoliitilise manööverdamisruumi¹⁹ ja maksustamise võrdsuse suurendamiseks.

Euro suurem kasutamine piirkonnas tugevdaks sidemeid ELiga ning aitaks kaasa majanduse ja eelarve stabiilsusele. See tagaks parema vastastikuse seose piikonna peamiste kaubandus- ja investeringupartnerite vahel ning mitmekesistaks makseteks, kauplemiseks ja riskijuhtimiseks kasutatavate vääringute kombinatsiooni.

Kohalike ja rahvusvaheliste erasektori ettevõtjate usalduse pälvimiseks, investorite ligitõmbamiseks ja kaubanduse suurendamiseks on ülimalt oluline kinnitada lubadust parandada ärikliimat²⁰. Meil tuleks kokku leppida peamistes valdkondades, kus viia ellu

¹⁷ Transporti ja majandustegevust piiranud tõkestamise meetmetel oli ulatuslik järelkaja ja need suurendasid ebavõrdsust, eriti noorte ja kõige haavatavamate inimeste hulgas: töötus kasvab ning majanduskasv, kaubavood, välismaised otseinvesteringud ja rahasaadetised vähenevad. Lõiv, mida pandeemia on võtnud riigi rahanduselt, on õnestanud jõupingutusi eelarve konsolideerimiseks ja survestanud sotsiaalkaitse süsteeme.

¹⁸ Lõunanaabrus moodustab praegu ligi 25 % ELi üleilmsete eelarvetoetuste portfelist.

¹⁹ Harilikult defineeritakse seda kui eelarvelist varu, mis võimaldab valitsusel anda avalikele eesmärkidele vahendeid, seadmata ohtu riigi rahanduse jätkusuutlikkust.

²⁰ Vastavalt Maailmapanga äritegevuse 2019. aasta aruandele (World Bank 2019 Doing Business report) on see Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika piirkonnas skaalal 1–100 keskmiselt 58,30 (112. koht).

hästi läbimõeldud, mõõtetavaid ja rakendatavaid reforme, võttes seejuures arvesse riikide poliitilist majandusdünaamikat. Neis põhivaldkondades tuleks kokku leppida partnerluse prioriteetide või muude samaväärsete dokumentide raames. ELi koostöö liikmesriikidega pakub toetust, mis tugineb partnerite innukusele rakendada neis valdkondades sidusalt ja tulemuslikult majandus- ja juhtimisreformide.

Kohaliku tasandi sotsiaal-majandusliku kestlikkuse soodustamiseks võetud meetmed võiksid samuti riiklike süsteemide tugevdamisel kaasa aidata. Meie tõhustatud poliitiline dialoog²¹ peaks lisaks sellele soodustama avaliku ja erasektori dialoogi süvendamist.

Kestlik majandus

Oluline on majandust mitmekesistada, eriti riikides, kes sõltuvad suuresti majandusšokkidele altitest sektoritest. EL ja tema partnerid töötavad ühiselt, et saada kasu rohe- ja digimajanduse kasvust, kooskõlas Vahemere Liidu valdkondlike dialoogide raames seatud eesmärkidega. Majandusarengu kavandamise tuleks koos sotsiaalmajandusega sidusalt lõimida ka sinise majanduse potentsiaal²². Tänu ärimudelitele, mille keskmes on inimesed ja planeet, võimaldab sotsiaalmajandus lahendada paljusid ühiskonnaprobleeme ja suurendab kriisiolukorras ühiskonna vastupanuvõimet.

Lisaks sellele võib **keskendumine avatud strateegilisele autonoomiale ja üleilmsete väärtusahelate restruktureerimine pandeemia järel** aidata luua uusi võimalusi integreerida täiendavalt ELi ja tema lõunanaabrite vahelisi tööstuslikke tarneahelaid. Komisjoni tööstusstrateegias²³ välja töötatud käsitlus, mis lähtub ökosüsteemidest,²⁴ võiks lisaks sellele kaasa aidata mitmekesistamisele ja kõigi jaoks kasulike algatuste väljatöötamisele turgude integreerimise, õigusnormide lähendamise ja finantsalase kaasamise valdkonnas. Tööstusklastrid lõunanaabruse piires võiksid kaasa aidata majanduse arengule, lülitades ettevõtteid üleilmsetesse ja piirkondlikesse väärtusahelatesse, vähendades VKEde eraldatust, viies edasi innovatsiooni ning suurendades kaubanduse ja investeringute mahtu.

Samuti saab keskne roll olema erasektoril, eriti VKEdele²⁵. EL ja tema partnerid peaksid töötama koos, et toetada ettevõtlust ja selle ökosüsteeme, sealhulgas sotsiaalset ja ühistuettevõtlust, ning idufirmasid idee sünnist ettevõtte väljakujunemiseni. Pädevuse, oskusteabe ja tehnoloogia siirdeks ning ELi ja lõunanaabruse vaheliste ärisidemete loomiseks tuleks aktiivsemalt kasutada diasporaade potentsiaali.

²¹ Valdkonnapoliitika dialoog reformide teemal, mida toetavad sektori reformi tulemuslikkuse lepingud, võimaldab piirata ELi rahalisele toetusele omaseid riske ning saavutada sünergiaid selliste täiendavate vahenditega nagu segarahastamine ja investeringud.

²² Tegevuses võetak arvesse Vahemere Liidu ministrite deklaratsiooni säästva sinise majanduse kohta (2. veebruar 2021) ja tööd, mis on tehtud Vahemere lääneosa sinise majanduse kestlikku arengut käsitleva ELi algatuse (WestMEDi algatus) raames <https://ufmsecretariat.org/wp-content/uploads/2021/02/Declaration-UfM-Blue-Economy-EN-1.pdf>

²³ Komisjoni teatis „Euroopa uus tööstusstrateegia“ (COM(2020) 102).

²⁴ Need ökosüsteemid hõlmavad kõiki väärtusahela osalisi, tibatillukestest idufirmadest hiigelettevõtteni, akadeemilistest ringkondadest teadusasutusteni ja teenuseosutajatest tarnijateni.

²⁵ Piirkonna VKEde arvel on enam kui kaks kolmandikku kogu ametlikust tööhõivest.

Piirkonna VKEde rahastamispuudujääk pidurdab tõsiselt nende arengut. Seoses rahastamisvõimalustega – mis peaksid olema kättesaadavad ka pagulastele – on meil kavas teha koostööd rahvusvaheliste finantseerimisasutustega, et töötada välja terviklik lähenemisviis finantsalasele kaasamisele, sealhulgas mikrofinantseerimisele ja sotsiaalsete ettevõtete rahastamisele ning sellele, kuidas kasutada uusi finantsinstrumente, mille seas on riskikapital, äriinglid ja tulemusrahastamine.

Igasuguse tulevikku suunatud poliitikaeesmärgi saavutamisel ei suuda miski võistelda teadusuuringutest ja innovatsioonist saadava kasuga. Tõhustatud teadusuuringud ja innovatsioon, sealhulgas liitumine raamprogrammiga „Euroopa horisont“,²⁶ viivad püsivama ja kaasavama majanduskasvuni, samuti kestlike töövõimaluste loomiseni. Süvendatakse edukat koostööd seoses ühendatuse inimhõõtmega, sealhulgas innovatsiooni ja teadusega, et luua teadmispõhine ühiskond ja majandus.

Ühendatud majandus

Vahemere piirkonnal on olemas inimkapital, et kasutada ära digipööre ja saada üleilmses digimajanduses konkurentsivõimeliseks.

Digipöördeks tehtava töö toetuseks teeme ettepaneku ehitada tegevus üles neljale põhipunktile: i) valitsemine, valdkonnapoliitika ja õigusraamistikud; ii) taristuarendus ja toetus tõhustatud, taskukohaste ja turvaliste võrkude kõigile kättesaadavaks tegemisele; iii) digikirjaoskus, -oskused ja -ettevõtetus; iv) digiteenused. Eesmärk on edendada uuenduslikku digipööret, soodustades selliste platvormide ja poliitikasuundade kasutuselevõttu nagu e-valitsus, e-tervis, e-kaubandus, digitaalne juurdepääs kultuurile ja kultuuripärandile ning digioskused hariduses, tagades samal ajal, et tehnoloogiat kasutatakse kasutajakeskselt ja eetilisel koostööl ELi põhiõiguste hartaga. Samuti teeme ettepaneku luua kõikjal Vahemere piirkonnas paremad digiühendused ja aidata kaasa majandusintegratsioonile.

Piirkonna potentsiaali ärakasutamisel on kaubandus ja investeeringud väga olulised. Konkurentsivõime suurendamiseks teeme ettepaneku seada prioriteediks mittetariifsete tõkete ja kaubanduskulude vähendamine. Luubi alla tuleks võtta kehtivate mitmepoolsete, piirkondlike ja kahepoolsete lepingute täielik rakendamine ja täitmine, et toetada kaubandust, saavutada investorite usaldus ning vältida uusi proteksionismi ilminguid ja kaubanduspiiranguid. Tuginedes kehtivatele assotsieerimislepingutele ning Maroko ja Tuneesiaga peetavatele läbirääkimistele põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduspiirkonna üle, teeme lisaks ettepaneku alata dialoog, et teha kindlaks partnerite huvi kaasajastada oma kaubandus- ja investeerimissuhteid ELiga muu hulgas sellistes valdkondades nagu investeeringute hõlbustamine, kestlik areng ja teenused ning, kui see on asjakohane, põllumajandus, et viia need paremini vastavusse tänapäevaste probleemidega.

Samuti saab majanduse mitmekesistamisele kaasa aidata ja integreeritust suurendada **allpiirkondlike, piirkondlike ja mandri tasandi võimalusi** kasutades. Kõigi Vahemere lõunaosa riikide hulgas tuleks propageerida Euroopa – Vahemere piirkonna

---

²⁶ Programmist „Euroopa horisont“ antakse ka edaspidi toetust rahvusvahelisele koostööle ELi teadlaste ja ettevõtjate ning muu maailma vahel, sealhulgas teadusdiplomaatia raames.

sooduspäritolureeglite piirkondliku konventsiooni läbivaatamist. Aktiivselt tegeletakse sünergiaga Sahara-taguse Aafrika riikidega, eriti Aafrika mandri vabakaubanduspiirkonna ning Aafrika õhutranspordi ühtse turu kontekstis, et hõlbustada sihtotstarbeliste väärtusahelate teket mandril ja toetada kestlikke investeeringuid.

Transport on keskne osa poliitikast ja vahenditest, mille eesmärk on toetada Vahemere lõunapiirkonda (nagu rõhutati säästva ja aruka liikuvuse strateegias)²⁷. Peaksime ära kasutama võimaluse **ühendada transporditaristu reeglite ja normide koostalitlusvõime kaudu**. Prioriteet on arendada kiiresti välja Vahemere piirkonna transpordivõrgustik ja transpordipoliitika reformide eesmärgid, mis on ühiselt määratletud piirkondliku transpordi tegevuskavas ja mida toetab käimasolev tehniline koostöö. Meie kaubandusabi algatuste hulgas on logistika, niihästi piirkondliku taristu kui ka tollikoostöö vallas. Kosmosekoostööl on endiselt toetav roll, eriti tulenevalt ühismeetmetest Galileo tasuta ja avatud teenuste kasutuselevõtuks ning Euroopa Geostatsionaarse Navigatsioonilisüsteemi laiendamisest.

Kaasav majandus

Teeme ettepaneku teha Vahemere piirkonna uue tegevuskava raames üheskoos tööd, et toetada süsteeme ja taastestrategieid kooskõlas Vahemere Liidu tööhõive ja töövaldkonna dialoogi²⁸ raames määratletud eesmärkidega, mis i) edendavad võimaluste ja tulemuste võrdsust ning ii) seavad võitluses sotsiaalse ja territoriaalse ebavõrdsusega esikohale sotsiaaldialoogi, sotsiaalkaitse ja kaasatuse.

Hiiglaslikud positiivsed tulemused oleksid võimalikud, luues noortele nende oma riigis väljavaateid ajude äravoolu vältimise ja kõigile inimväärsete töökohtade loomisega,²⁹ ning suurendades naiste osalemist tööturul ja nende majanduslikku sõnaõigust. See tuleks võtta sotsiaal-majanduslike reformide ja investeerimisalgatuste ülesehituse lähtepunktiks. Lisaks sellele peaksime keskenduma sellele, kuidas mitteametlik majandus mõjutab³⁰ inimeste heaolu ja partnerriikide rahandust, ning toetama kõigile suunatud oskuste poliitikat, sealhulgas selleks et toetada ametlikuks muutmist.

Meetmed: toetus kaasavale, vastupanuvõimelisele, kestlikule ja ühendatud majandusele

- Kaasrahastada EFSD+ raames partnerite riiklike taastefondide rahastatud kestlikke investeeringuid.
- Töötada välja ja toetada ühiseid reformimudeleid, mis keskenduvad investeerimiskliimale ja ärikeskkonnale.
- Toetada algatusi, et aidata partneritel ligi tõmmata ja säilitada võimalusi

²⁷ „Säästva ja aruka liikuvuse strateegia“ (COM(2020) 789).

²⁸ Vahemere Liidu tööhõive- ja tööministrite deklaratsioon, Cascais, aprill 2019.

²⁹ Rahvusvahelise Töübüroo hinnangu kohaselt kadus 2020. aasta teises kvartalis võrreldes 2019. aasta neljanda kvartaliga 17 miljonit täistööajaga töökohta.

³⁰ Rahvusvahelise Töübüroo soovitus nr 204 ülemineku kohta mitteametlikult majanduselt ametlikuks kirjeldatakse mitteametlikku majandust kui tööliste ja majandusüksuste mis tahes majandustegevust, mille puhul ametlikud kokkulepped kas seadusjärgselt või praktikas ei kehti või ei kehti piisaval määral.

mitmekesisistada teatavates sektorites väärtusahelat kooskõlas hea valitsemistava põhimõtetega.

- Õhutada partnereid ühinema Addis Abeba maksualgatusega³¹.
- Suurendada toetust rohelisele, sinisele ja sotsiaalmajandusele uuenduslike rahastamisvahendite (mille hulgas on tulemusrahastus) ning sobilike regulatiivsete ökosüsteemide väljaarendamise kaudu.
- Toetada VKEde poliitika rakendamist, juhindudes väikeettevõtlusalgatuse „Small Business Act“ põhimõtetest ja komisjoni 2020. aasta märtsi teatisest „VKEde strateegia kestliku ja digitaalse Euroopa kujundamiseks“³².
- Toetada hästitoimivat sotsiaaldialoogi kõigil asjakohastel tasanditel.
- Pakkuda tehnilist toetust finantsalase kaasatuse propageerimiseks, eriti digimaksete ja VKEde digikirjaoskuse vallas, eeskätt maapiirkondades.
- Osaleda ELi raamprogrammis „Euroopa horisont“.
- Integreerida toetus sotsiaalmajanduse piirkondlikesse ja kahepoolsetesse programmidesse (sealhulgas toetus asjakohaste seadusandlike ja poliitikaraamistike väljatöötamisele, institutsioonilise suutlikkuse suurendamine ja vastastikuse õppe võimaldamine).
- Toetada õigusnormide lähendamist telekommunikatsiooni, e-identimise ja usaldusteenuste valdkonnas ning isikuandmete kaitse ja isikustamata andmete vaba liikumise raamistikke. Moderniseerida kaubandus- ja investeerimissuhteid partneritega, kes on huvitatud suuremast lõimitusest ELiga, eriti sellistes valdkondades nagu investeringute soodustamine, teenused, kestlik areng ja põllumajandus.
- Toetada piirkonna kaasamist Aafrika mandri vabakaubanduspiirkonda, et aidata luua sihtotstarbelisi mandriüleseid väärtusahelaid.
- Kaasrahastada investeringuid, et suurendada kõikjaleulatuvate ja suure ribalaiusega telekommunikatsioonitaristute kättesaadavust. Tagada ELi 5G meetmepaketi³³ põhimõtete rakendamine, et kindlustada võrguturve.
- Suurendada jõupingutusi selleks, et võtta vastu Vahemere piirkonna tulevase transpordivõrgu (mis moodustab üleeuroopalise transpordivõrgu välismõõtmel) orienteeruvad plaanid, koostades samal ajal juba kõnealuse võrgu projektide pingerea, ja aidata kaasa Sahara-taguse Aafrika, Põhja-Aafrika ja Euroopa ühendamisele.
- Toetada õigusnormide lähendamist kõigis transpordivaldkondades kooskõlas piirkondliku transpordi tegevuskavaga aastateks 2021–2027 Euroopa-Vahemere

³¹ Addis Abeba maksualgatus on mitut sidusrühma hõlmav partnerlus, mille eesmärk on parandada siseriiklike tulude kasutuselevõttu partnerriikides.

³² „VKEde strateegia kestliku ja digitaalse Euroopa kujundamiseks“ (COM(2020) 103).

³³ „5G turvaline kasutuselevõtt ELis: ELi meetmepaketi rakendamine“ (COM(2020) 50). Teatisega ELi 5G meetmepaketi kohta pannakse ELile kohustus rakendada meetmepaketi põhimõtteid, mis on kavandatud lairibataristu turvalise kasutuselevõtu tagamiseks mitte ainult ELis, vaid ka kõigi väliste projektide puhul, mis kasutavad ELi rahastamist, muu hulgas selliste rahvusvaheliste finantseerimisasutuste kaudu nagu EIP.

transpordiprojektide kaudu.

- Aidata välja töötada kestlikku turismi.

3. Rahu ja julgeolek

Vahemere piirkonna poliitilise stabiilsuse ja kestliku arengu üks põhilisi takistusi on pikaleveninud konfliktid. Inimeste kaitseks ja nende õnnelikuks eluks on määrava tähtsusega ühised jõupingutused, et konflikte ennetada ja lahendada, propageerida julgeolekualast koostööd, leevendada konfliktide tagajärgi ja tegeleda nende algpõhjustega.

EL omalt poolt on juba praegu peamine humanitaar- ja arenguabi andja. Kolme põhipunkti – humanitaarabi, arengu ja rahu – seosel põhineva lähenemisviisi raames on tal võimalik võtta kasutusele lai valik vahendeid. Samuti on ta **julgeoleku tagaja**, kes korraldab ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika (ÜJKP) raames missioone ja operatsioone, tegeleb lepitamise ja stabiliseerimisega ning kohaldab piiravaid meetmeid. EL on taganud usaldusväärse oma järjekindla seisukohaga rahvusvahelise õiguse järgimise olulisuse kohta. Usalduse pälvinud partnerina on ELil ainulaadne positsioon, et tuua dialoogis strateegiliste küsimuste üle kokku konfliktide vastaspooli, rahvusvahelisi ja piirkondlikke partnereid ning ka asjaomaseid sidusrühmi humanitaarabi, arengu ja rahuloome vallast, vähendada pingeid ja aidata kaasa konfliktide lahendamisele. Paljud lõunapoolsed naaberriigid soovivad ELi suuremat kaasatust ja ühiseid jõupingutusi, et lahendada pikaleveninuid konflikte ja tegeleda nende mõjuga. Kogemused on näidanud, et selline ühendav ja diplomaatiline roll annab tulemusi ainult juhul, kui EL on üksmeelne ning kui tema tegevus ja sõnavõtt on kahe- ja mitmepoolsel tasandil ühehäälsed. Usalduse loomisele, pingete vähendamisele ja konfliktide lahendamisele kaasaaitamise pant on seega ELi liikmesriikide kaasatus, sealhulgas kõrgeimal tasandil, nagu ka täiustatud ja süvendatud poliitiline dialoog kõikjal Vahemere piirkonnas.

Sellest lähtudes peaksid EL ja tema liikmesriigid alustama taas jõupingutusi, et saavutada Lähis-Ida rahu protsessi raames kokkulepe. Sellega seoses püüab EL soodustada ja ära kasutada hiljuti loodud diplomaatilisi suhteid Iisraeli ja mitme araabia riigi vahel, et parandada väljavaateid jõuda rahvusvaheliselt kokku lepitud parameetritest lähtudes läbirääkimiste teel saavutatud kahe riigi kooseksisteerimisel põhineva lahenduseni ning tagada piirkonnas rahu ja julgeolek. EL kui Süüria konverentside kokkukutsuja ja lõunapoolsed partnerriigid peaksid suurendama jõupingutusi, et lahendada hävitav ja nüüdseks juba kümnendi kestnud konflikt Süürias, toetades ÜRO juhitud jõupingutusi. Samuti peaksid nad jätkama Liibanoni toetamist riigi püüetes lahendada riigi sisene majanduslik, ühiskondlik ja poliitiline kriis. EL ja tema partnerid peaksid tegema tihedamat koostööd Saheli piirkonna rahu-, stabiilsus- ja arenguprobleemidega tegelemisel. Lisaks sellele peaksid EL ja tema lõunanaabrid suurendama toetust püüetele leida ÜRO juhitava protsessi raames lahendus Lääne-Sahara küsimusele. Samuti on prioriteetide hulgas leida kestlik ja kaasav poliitiline lahendus pikaajalisele kriisile Liibüas. EL jätkab aktiivset tegevust ÜRO juhitava Berliini protsessi raames ja selle toetuseks, muu hulgas operatiivtasandil Euroopa Liidu sõjalise operatsiooni kaudu Vahemerel ja muul viisil. Ta

kaalub võimalust toetada täiendavalt relvarahu rakendamist ning toetab riigi põhiseaduslikku ja valimisprotsessi, samuti pikaajalist stabiilsust. Piirkonna kriisidele lahendust otsides toetab EL jätkuvalt ÜRO jõupingutusi ning suhteid piirkondlike üksuste ja organisatsioonidega, ennekõike Araabia Riikide Liiga, Aafrika Liidu ja asjaomaste allpiirkondlike rühmitistega³⁴. Vahemere idaosas toetab EL rahumeelset rahvusvahelisel õigusel põhinevat dialoogi, kasutades muu hulgas mitmepoolset konverentsi, mis võiks tegeleda probleemidega, mis vajavad mitmepoolset lahendust. EL ja tema lõunapoolsed naaberriigid peaksid tegema konstruktiivset koostööd, et säilitada stabiilsus ja julgeolek ka laiemas piirkonnas.

Ajal, mil suurem osa probleeme vajab mitmepoolset lahendust, seisab mitmepoolne süsteem silmitsi märkimisväärsete raskustega. **ELi ja tema lõunapoolsete naaberriikide ühistes huvides on toetus hoogustatud normidepõhisele mitmepoolsele süsteemile, mille keskmes on Ühinenud Rahvaste Organisatsioon (ÜRO)**. Peaksime tegutsema koos ja süvendama koostööd rahvusvahelises keskkonnas, ennekõike seoses rahu, julgeoleku ja üleilmsete probleemidega, normidepõhise kaubanduse, õigusriigi, inimõiguste, lastekaitse ja heade valitsemistavadega, samuti ÜRO naiste, rahu ja julgeoleku tegevuskava ning noorte, rahu ja julgeoleku tegevuskavaga.

Põhiprobleemid on suured julgeolekuohud, nagu **terrorism, hübriidohud ja organiseeritud kuritegevus**, sealhulgas ebaseaduslik tulirelva- ja uimastikaubandus ning rahapesu; nendega saab tegeleda ainult ühiselt.

Terrorism ja selle **finantseerimine, radikaliseerumine, vägivaldne äärmuslus** ja **terroristidest välisvõitlejate** fenomen esinevad jätkuvalt ja põhjustavad peavalu mõlemal pool Vahemerd ning on sageli omavahel seotud. Hiljutised rünnakud on rõhutanud vajadust süvendada kõrgetasemelisi strateegilisi dialooge terrorismivastase võitluse teemal. Tuginedes olemasolevale koostööle, eriti õiguskaitse vallas, peame suurendama jõupingutusi radikaliseerumise vältimiseks, muu hulgas süvendades religioonide- ja kultuuridevahelist dialoogi, ning suurendama suutlikkust tegeleda vägivaldse äärmusluse, veebis toimuva värbamise, terroristliku veebisisu levitamise vältimise ja ebaseadusliku kultuuripärandiga kauplemise vastase võitlusega. Rahvusvaheline koostöö on endiselt hädavajalik ja EL on valmis suurendama oma antavat tehnilist abi, muu hulgas seoses vajakajäämistega rahapesu ja terrorismi rahastamise vastase võitluse vallas ning piirkonnas asuvatesse peamistesse ELi delegatsioonidesse lähetatud ekspertide võrgustiku kaudu.

Digiüleminek avab suuri võimalusi, kuid samuti tingib see uusi ohte, sealhulgas kriitilise taristu (näiteks energia, transport, pangandus ja tervishoid) **haavatavus**. Me peame koos töötama, et saavutada kübervastupidavusvõime (sealhulgas desinformatsioonile ja mõjuoperatsioonidele), jagada häid tavasid, koolitada küberturvalisuse eksperte ja vaagida uuenduslike vahendite pakutavaid võimalusi õiguskaitseks, austades seejuures täielikult inimõigusi ja kodanikuvabadusi. Peame koos tegutsema, et süvendada küberohtude vastast

---

³⁴ Seejuures saab EL tugineda ELi ja ÜRO partnerlusele kriisiohjeküsimustes, dialoogile ja koostööle Araabia Liigaga ning ÜRO, ELi ja Aafrika Liidu partnerlusele, samuti teha koostööd vastavalt rahu, julgeolekut ja valitsemistava käsitlevale Aafrika Liidu ja Euroopa Liidu vahelisele vastastikuse mõistmise memorandumile.

koostööd ja kasutada sel eesmärgil täielikult ära olemasolevaid rahvusvahelisi raamistikke, nagu Euroopa Nõukogu Budapesti konventsioon.

Kooskõlas nõukogu 2021. aasta järelustega kliima ja energiadiplomaatia kohta hoogustab ja peavoolustab EL tööd **kliima, julgeoleku ja kaitse teljel**, muu hulgas laiendades meetmeid kliimamuutustega kohanemise ja katastroofiohtude vähendamise vallas, samuti koostöö kaudu ÜRO ja piirkondlike organisatsioonidega.

Samuti teeme ettepaneku kasutada **ELi julgeolekuliidu strateegias**³⁵ loetletud vahendeid, et suurendada õiguskaitse-, kohtu- ja haldusametite suutlikkust ja süvendada nende vahelist koostööd. Lisaks sellele tuleks veegi süvendada koostööd keemiliste, bioloogiliste, kiirgus- ja tuumaohutude maandamise, samuti tsiviilkaitse ja katastroofiohtude ohjamise vallas.

Süvendada tuleks ELi ja partnerriikide vahelist õiguskaitse- ja õiguslast koostööd, muu hulgas asjakohaste ELi ametite (Europol, CEPOL, Frontex, Euroopa Liidu Kriminaalõiguslaste Koostöö Amet, Eurojust) abiga, pidades sealhulgas läbirääkimisi koostöölepingute üle ELi ja tema lõunapoolsete naaberriikide vahel. Sel eesmärgil suhtleb EL lõunanaabrusega, et tagada nende õiguskaitse- ja kohtusüsteemide vastavus rangetele andmekaitsestandarditele ja nende poolne inimõiguste austamine.

Vaja on süvendatud õiguslast koostööd tsiviilasjades, et parandada lepingute täitmise tagamine ja tegeleda selliste küsimustega nagu piiriüleised lapseröövid, lastekaitse ja ülalpidamiskohustus. Piirkonna prioriteet peaks olema ühinemine Haagi rahvusvahelise eraõiguse konventsioonidega³⁶ ja nende nõuetekohane rakendamine.

EL teeb ettepaneku arendada edasi tema ja naaberriikide partnerlust julgeolekuküsimustes, samuti süvendada operatiivkoostööd, muu hulgas meresõiduravalisust ja rannavalve alast koostööd. Konkreetseteks tulemusteks peaks selline partnerlus olema juhtumipõhine, kooskõlas vastavate vajadustega ja omama kõrgetasemelist toetust. Samuti on eluliselt tähtis koostöö piirkondlike ja rahvusvaheliste organisatsioonide, sealhulgas NATOga Varssavi ja Brüsseli ühisdeklaratsioonide³⁷ raames.

Meetmed: koostöö rahu, konfliktide lahendamise ja ennetamise vallas

- Hoogustada ja süvendada poliitilist dialoogi ELi ja tema liikmesriikide ning lõunanaabruse vahel ja kaasata ELi strateegilisi partnereid, et suurendada ühiseid jõupingutusi piirkonna konfliktide lahendamiseks ja pingete vähendamiseks, kasutades piirkondliku stabiilsuse ja julgeoleku eesmärgil sidusalt kõiki vahendeid.
- Investeerida ennetustöösse radikaliseerumise vastase võitluse vallas, konfliktide lahendamise ja stabiilsusesse, kasutades terviklikku käsitust konfliktide ja kriiside kohta ning tegutsedes kõigis konfliktitsükli etappides.
- Kindlustada vastupanuvõimet, luues paremad seosed humanitaarabi, arengu, rahu ja

³⁵ „ELi julgeolekuliidu strateegia“ (COM(2020) 605).

³⁶ <https://www.hcch.net/en/home/>

³⁷ https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_133163.htm

https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_156626.htm

julgeoleku valdkonnas tehtavate jõupingutuste vahel.

- Osaleda ÜJKP missioonides ja operatsioonides, kui see on mõlemapoolselt kasulik, kasutades selliseid vahendeid nagu osalemise raamlepingud.
- Suurendada naiste ja noorte rolli rahuloomes kooskõlas ELi võetud poliitilise kohustusega rakendada naiste, rahu ja julgeoleku tegevuskava piirkondlikul ja rahvusvahelisel tasandil.

Meetmed: julgeolekualane koostöö

- Hoogustada dialooge terrorismivastase võitluse ja julgeoleku teemal, muu hulgas koostööd rahapesu ja terrorismi rahastamise vastase võitluse vallas, ning õhutada asjaomaste rahvusvaheliste konventsioonide ratifitseerimist ja rakendamist.
- Süvendada koostööd terrorismivastase võitluse, radikaliseerumise ennetamise ja selle vastu võitlemise ning organiseeritud kuritegevuse, ebaseaduslike tulirelvade ja narkootikumide vastu võitlemise valdkonnas.
- Rakendada kiiresti programmid „CT Inflow“, „Euromed police“, „EU4 Monitoring Drugs“, „EuroMed Justice“ ja „CyberSouth“.
- Arendada edasi ELi keemilise, bioloogilise, kiirgus- ja tuumaohu leevendamise tippkeskusi, mis osutusi väärtuslikuks vahendiks COVID-19 pandeemiaga tegelemisel, samuti muid meetmeid julgeolekuohtudega tegelemiseks.
- Hoogustada tööd kliimamuutustele vastupanuvõime ja nendega kohanemise vallas, investeerida ennetusmeetmetesse ning süvendada koostööd seoses tsiviilkaitse ja katastroofiohu ohjamisega, tuginedes sellistele programmidele nagu „PPRD Sud“³⁸.
- Suhelda partnerriikidega õigus- ja politseikoostöö süvendamiseks, pidades muu hulgas läbirääkimisi koostöölepingute üle Europoli ja Eurojustiga.
- Parandada õigusosalast koostööd tsiviilasjades, aidates kaasa Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverentsi välja töötatud asjaomaste konventsioonidega liitumisele ja nende nõuetekohasele rakendamisele.

4. Ränne ja liikuvus

Ränne on üleilmne nähtus, millele tuleb ühiselt reageerida ning mis nõuab solidaarsust ja üleilmset vastutuse jagamist. Mitte ükski riik eraldi ei saa rännet tulemuslikult hallata, sealhulgas tegeleda ebaseadusliku rände probleemidega. ELi uue rände- ja varjupaigaleppe eesmärk on muuta otsustavalt suhteid liidu rahvusvaheliste partneritega. Selle keskmes on ulatuslikud, olukorrast lähtuvad, tasakaalustatud ja mõlemapoolselt kasulikud partnerlused. Lõppeesmärk on tagada, et toimub ainult turvaline ja seaduslik ränne, millega hoitakse ära ohtlik teekond ja välditakse inimeste hukkamist, võideldes smugeldamise vastu ja süvendades rändehalduse alast koostööd, andes samal ajal rahvusvahelise kaitse neile, kes seda vajavad. Riikidel peaks olema võimalus tagada stabiilne ja kindel ühiskondlik ja majanduslik tulevik, pakkudes reaalseid võimalusi eriti oma noortele. EL tegutseb aktiivselt ebaseadusliku rände ja elanikkonna sundümberasustamise algpõhjuste küsimustes,

³⁸

PPRD Sud III – „Prévention, Préparation et Réponse aux catastrophes naturelles et d’origine humaine dans les pays partenaires du Moyen-Orient et d’Afrique du Nord“.

lahendades konflikte ja otsides vastust COVID-19 tõttu teravnenud sotsiaal-majanduslikele küsimustele.

Uus rände- ja varjupaigalepe loob endisest kindlama aluse kestlikuks ja pikaajaliseks lahenduseks seoses rände- ja varjupaigahaldusega.

Süvendatud rändealane partnerlus hõlmab kõiki rände- ja varjupaigatemaatika eri aspekte, võttes arvesse ELi ja partnerriikide huve. Samal ajal on need lõimitud meie poliitilise, julgeolekualase ja majanduskoostöö eri osadesse.

Iga riik seisab silmitsi ainult talle omaste olukordadega ja tal on omaenese võimalused. Kõigile ühist lahendust ei ole olemas – lähtuda tuleb konkreetsetest juhtumitest. Koosõlas uue rände- ja varjupaigaleppega kajastub see nüüd ja ka edaspidi ELi ja iga riigi vahelises ulatuslikus partnerluses.

EL jätkab **kaitse pakkumist neile, kes seda vajavad, ja vastuvõtivate riikide toetamist**, tunnustades seda, et mitu Vahemere lõunaosa riiki on vastu võtnud märkimisväärse hulga pagulasi ja rändajaid.

Ebaseaduslik ränne tingib probleeme nii asjaomasel piirkonnas kui ka ELis, suurendades muu hulgas veelgi kuritegelike võrgustike majanduslikku võimsust ja destabiliseerivat mõju. Lahendus on tegeleda rändajate salaja üle piiri toimetamisega ühiselt. Selles vaimus hoogustavad EL ja partnerriigid **märkimisväärselt ühiseid jõupingutusi, et võidelda smugeldamisega ning astuda vastu rändajate salaja üle piiri toimetamise ja inimkaubanduse taga seisvatele kuritegelikele võrgustikele**³⁹. Keskne element on tugevdada **rände- ja varjupaigajuhtimist**, sealhulgas piirihaldussuutlikkust. EL on valmis pakkuma partnerite vajaduste kohast toetust.

Selliste partnerlussuhete oluline element on hoogustada koostööd seoses tagasisaatmise, tagasivõtmise ja kestliku taasintegreerimisega ja muuta tagasisaatmine tulemuslikumaks. Partnerluse toetuseks kaasab EL osana ulatuslikust käsitusest ELi asjakohase valdkonnapoliitika ja liidu vahendid. Vabatahtliku tagasipöördumise olulisust arvestades võtab komisjon vastu vabatahtliku tagasipöördumise ja taasintegreerimise strateegia ja kehtestab uue lähenemisviisi toetatud vabatahtliku tagasipöördumise ja taasintegreerimise kavade väljatöötamisele, edendamisele ja rakendamisele.

Lisaks sellele on EL kindlalt otsustanud toetada meie partnerite osalusel seaduslikku rännet ja liikuvust vastavalt tema ja liikmesriikide pädevusele. Ümberasustamine on oluline viis kaitsta kõige haavatavamaid pagulasi. Ajude äravoolu ohtu silmas pidades on meie koostöö lahutamatu osa talendipartnerlus, et edendada seaduslikku rännet ja liikuvust asjakohaste lõunanaabruse partneritega.

---

³⁹ 13. juulil 2020 Itaalias toimunud smugeldamise vastu võitlemise teemalisel konverentsil, kus osalesid EL ja peamised Aafrika partnerid, võtsid partnerid kohustuse võidelda smugeldamise vastu ühiselt.

Täiendavalt tuleks kaaluda võimalusi koostöökaks piirkondlikul ja mitmepoolisel tasandil, muu hulgas kolmepoolse ja lõunariikide vahelise koostöö raames, kuna mõned Vahemere lõunaosa riigid on lähte-, transiidi- ja sihtriigid. Piirkondlikul tasandil viiakse edasi Valletta ühise tegevuskava⁴⁰ ning Hartumi⁴¹ ja Rabati⁴² protsessi kohast koostööd, sealhulgas kogu rändeteed arvestavat käsitust. Selles kontekstis tuleks süvendada kolmepoolset koostööd ÜRO, samuti piirkonna osalejatega, lähtudes sealhulgas Aafrika Liidu, ELi ja ÜRO Liibüa kolmepoolse rakkerühma edukast kogemusest.

Komisjon ja kõrge esindaja teevad ettepaneku kasutada kõiki ELi käsutuses olevaid vahendeid, sealhulgas ELi ameteid, naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahendit⁴³ ning asjakohaseid sisemeetmeid, et pakkuda rände ja liikuvuse valdkonnale tegevus- ja rahalist toetust.

Meetmed: süvendada rände ja liikuvuse alast koostööd, lähtudes juhtumipõhistest, ulatuslikest, tasakaalus ja vastastikku kasulikest partnerlussuhetest

- Toetada partnerite suutlikkust juhtida tulemuslikult rände- ja varjupaigaküsimusi, sealhulgas piirihaldust, rände- ja varjupaigasüsteemide kõiki aspekte ja tagasivõtmisvõimekust.
- Pakkuda sihtotstarbelist toetust, et luua sotsiaal-majanduslikke võimalusi rändajatele, ümberasustatud isikutele ja vastuvõtivatele kogukondadele, muu hulgas COVID-19st taastumise kontekstis, pöörates erilist tähelepanu äärealadele.
- Hoogustada koostööd tulemusliku tagasisaatmise ja tagasivõtmise vallas; soodustada toetatud vabatahtlikku tagasipöördumist ja taasintegreerimist nii ELi kui ka üksikute partnerriikide vahel.
- Töötada välja seaduslikke võimalusi jõuda Euroopasse, jätkates jõupingutusi ümberasustamise ja tööjõu liikuvuse kavade kallal, ennekõike käivitades kiiresti talendipartnerluse, arvestades seejuures täielikult ELi ja liikmesriikide pädevusega.
- Vaagida kolmepoolseid ja lõunariikide vahelisi koostööraamistikke ning hoogustada koostööd piirkondlike ja rahvusvaheliste osalistega.

5. Rohepöore: vastupanuvõime kliimamuutustele, energia ja keskkond

ELi lõunapoolsed naaberriigid on kliimamuutuste ja keskkonnaseisundi halvenemise suhtes üks maailma suurimatest murelastest. Samal ajal on Vahemere piirkonnal ühed maailma parimad päikese- ja tuuleenergiaressursid, mis pakuvad enneolematuid võimalusi puhta energeetika alaseks koostöökaks, ja vesinikutootmine on uus strateegiline prioriteet. Selleks et

⁴⁰ <https://www.jvapfollowup.org/jvap/>

⁴¹ <https://www.khartoumprocess.net/>

⁴² <https://www.rabat-process.org/fr/>

⁴³ Naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahendi rändega seotud meetmete sihttase on 10 %.

aidata piirkonnal olla paremini valmis tulevasteks süsteemseteks šokkideks, on eluliselt tähtis rakendada täielikult kestliku arengu tegevuskava aastani 2030, Pariisi kliimakokkulepet ja bioloogilise mitmekesisuse rahvusvaheliselt kokku lepitud eesmärgid. Euroopa roheline kokkulepe kujutab enesest ainulaadset võimalust strateegiliste prioriteetide alaseks koostööks. Kui korruga tugevdatakse keskkonda, energeetikat ja vastupanuvõimet kliimamuutustele, võib see aidata leevendada ohte inimeste elule ja elatisele ning soodustada kestlikku arengut, töökohtade loomist ja üleminekut suure lisaväärtusega sektoritesse.

Roheline majanduskasv ja kliimameetmed

EL ja tema partnerid töötavad koos, et **seada oma kliimaeesmärgid kõrgemale ja neid peavoolustada, liikuda rohelise majanduskasvu suunas ja arendada või intensiivistada sidusaid, saavutatavaid ja mõõdetavaid kliimameetmeid** kooskõlas partnerite Pariisi kliimakokkuleppe kohaste kindlaksmääratud panustega, riiklike kohanemiskavade ja Euroopa rohelise kokkuleppe välismõõtmega. Ennekõike pööratakse tähelepanu järgmisele: i) kliima- ja keskkonnaalane juhtimine, selle seos riigi rahanduse ja eelarveinitsiatiividega ning järelevalve eesmärkide üle, ii) toetus CO₂-heite maksustamisele, iii) haldussuutlikkus ja sihtotstarbeline tehniline abi õigusnormide täitmise tagamisel nii kesksel kui ka kohalikul tasandil, iv) nii erasektori kui ka laiema elanikkonna koolitamine ja nende teadlikkuse suurendamine, kuna tegu on muutuste suunajatega. Maa seire programmi (Copernicuse programm) teenused ja andmed toetavad rohelise majanduskasvu poliitikat ja kliimaseiret. Koostöö raames võiks samuti propageerida piirkonna linnades säästva linnalise liikumiskeskonna kavade rakendamist, arendades ühtlasi keskkonnasõbralikke mitmeliigilisi transpordilahendusi. Selleks on vaja kooskõlastatud ja süvendatud poliitilist dialoogi⁴⁴ kõigi asjaomaste sidusrühmadega, sealhulgas erasektori ja kodanikuühiskonnaga, muu hulgas ka kohalikul tasandil. Piirkonna üks prioriteete on suurendada kliimamuutustega kohanemise suutlikkust ja vähendada katastroofiohtu. Tähelepanu pööratakse järgmisele: i) toetada vastupanuvõimet kliimamuutustele, ii) tagada investeeringute kliimakindlus, iii) investeerida ennetusmeetmetesse, iv) looduspõhised lahendused ja riskijuhtimissuutlikkus.

Strateegiline suhtlus rahvusvaheliste finantseerimisasutuste ja erasektoriga soodustab kestlikku majanduskasvu toetava finantssüsteemi väljaarendamist. Lisaks sellele soodustatakse partnerriikide selliste avaliku sektori asutuste osalust, kes vastutavad kestliku rahanduse poliitika väljatöötamise eest, eelkõige rahvusvaheliste keskkondade, näiteks rahastuse rahvusvahelise platvormi⁴⁵ kaudu. EL ja teised kestliku rahanduse rahvusvahelise platvormi liikmed saavad jagada häid tavasid ja koordineerida keskkonnasäästlike investeeringutega seotud jõupingutusi, nagu keskkonnahoidlikud taksonoomiad, keskkonna- ja kliimaalase teabe avalikustamine ning **keskkonnahoidlike finantstoodete** (sealhulgas roheliste võlakirjade) standardid ja märgised.

Energiasüsteemi ümberkujundamine ja energiajulgeolek

⁴⁴ Näiteks Vahemere Liidu piirkondlik teadusuuringute ja innovatsiooni platvorm, mis määratles kliimamuutused ja taastuvatest energiaallikatest toodetud energia järgmiste aastate põhiliste prioriteetidena.

⁴⁵ Kestliku rahastuse rahvusvaheline platvorm.

Euroopa ja Vahemere piirkonna energiahuvid on üksteisest sõltuvad, üksteist täiendavad ja kokkulangevad ning nende alus on õiglase rohepöörde ja energiajulgeoleku prioriteedid.

Tulevane koostöö peab **sobima partnerite eri võimaluste ja vajadustega** ning keskenduma valitud prioriteetsetele eesmärkidele: i) hakata ulatuslikult tootma taastuenergiat ja puhast energiat, aidates jõuda eesmärgini viia ELi naabruse elektrolüüsivõimsus 2030. aastaks vähemalt 40 gigavatini, ii) luua tugevam seotus energiavõrkude vahel⁴⁶, iii) energiatõhususe saavutamiseks tehtavad jõupingutused ja võetavad meetmed, keskendudes ehitistele ja seadmetele, iv) poliitika fossiilkütuste tootmisest, transpordist ja kasutamisest tingitud kontrollimatu metaaniheite probleemi lahendamiseks vastavalt ELi metaanistrateegiaga kehtestanud raamistikule.

Ressursitõhusus, võitlus saaste vastu ja bioloogiline mitmekesisus

Võttes arvesse linnastumistendentsi, bioloogilise mitmekesisuse vähenemist, sealhulgas metsade hävitamist ja pinnase kahjustumist, elupaikade kadu ja killustumist, suurenevat mere ja maismaa reostust ning kliimamuutuste mõju ressursidele, eriti vee kättesaadavust, teeme ettepaneku keskenduda **meetmetele bioloogilise mitmekesisuse kaitseks ja taastamiseks** nii mere- kui ka maismaakeskkonnas nii looma- kui ka taimeriigis, samuti **kestlikule veemajandusele**, sealhulgas reoveekäitlusele, vee taaskasutamisele ja veevarude tõhusale haldamisele.

Õhusaaste tase on kõikjal piirkonnas levinud probleem, ennekõike tiheda asutusega rannaladel, kus õhus on saasteainete tööstus- ja transpordisektorist tulenev kõrge kontsentratsioon ja kus need ained sattuvad merre. See mõjutab märkimisväärselt inimeste tervist, keskkonda ja merega seotud majandustegevust, sealhulgas kalandust ja turismi.

Toetusmeetmete hulka kuulub järgmine: tegevus eesmärgiga suurendada teadlikkust ja inimesi harida, et vältida jäätmete reguleerimata kõrvaldamist ning propageerida säästvat tarbimist ja tootmist, kaasaegsete käitiste väljatöötamine, et tagada ringlussevõtt ja jäätmete ohutu kõrvaldamine, õigus-, eelarve- ja institutsiooniliste raamistike reform, et vähendada eri liiki saastet, ning maakasutuse ja -majandamise säästev planeerimine. EL jätkab Barcelona konventsiooni kontekstis tööd piirkonna riikidega, et võtta meetmeid saastetasemete alandamiseks (eriti mis puudutab meretranspordist tulenevat saastet), eesmärgiga kuulutada Vahemeri heitkoguste kontrolli piirkonnaks.

Jätkusuutlikud toidusüsteemid

Kavas on süvendada koostööd, et minna üle **kestlikele toidusüsteemidele**, sealhulgas põllumajanduse ja kalanduse säästev majandamine ning looduslike tootmistegurite säilitamine, eesmärgiga suurendada toiduga kindlustatust. Selle raames võidakse pakkuda tehnilist oskusteavet põllumajanduse ja sinise majandusega seotud poliitika kujundamisel, toetada agroökoloogilisi tavasid ning propageerida aruka põllumajanduse ja vesiviljeluse põhimõtteid. Rohkem tuleks toetada turgude piirkondlikku integratsiooni Aafrika mandri

---

⁴⁶ Vahemere energiavõrkude sidumise 2020. aasta üldkavas on loetletud 15 võimalikku omavahelise ühendamise projekti ja esitatud nendega seotud kulu ja kasu.

vabakaubanduspiirkonna raames ja Vahemere üldise kalanduskomisjoni⁴⁷ kalanduse ja vesiviljeluse raamistiku kohaselt, sealhulgas töötada välja toiduainete väärtusahelad mandri tasandil.

Meetmed: rohepööre – vastupanuvõime kliimamuutustele, keskkond ja energia

- Ühised jõupingutused, et peavoolustada eesmärke, liikuda rohelise majanduskasvu suunas ja arendada või intensiivistada sidusaid, saavutatavaid ja mõõdetavaid kliimameetmeid, mis on kehtestatud riiklike kindlaksmääratud panuste ja riiklike kohanemiskavade raames nii piirkondlikul kui kahepoolsetel tasandil.
- Hoogustada strateegilist tegevust sellise finantssüsteemi väljatöötamise toetamiseks, mis toetab kestlikku majanduskasvu ja investeringuid vastupanuvõimesse kliimamuutustele, käivitades koostöös rahvusvaheliste finantseerimisasutustega kestliku rahanduse valdkonnas piirkondliku algatuse.
- Tihendada kahepoolset koostööd ja pakkuda sihtotstarbelist abi, et toetada suuremahulisi investeringuid taastuvatesse energiaallikatesse ja saastevaba vesiniku tootmisesse nii riigisiseseks kasutamiseks kui ka ekspordiks. Toetada kooskõlas strateegia „Talust taldrikule“⁴⁸ eesmärkidega kestlike toidusüsteemide kavandamist, neisse investeerimist ja nende rakendamist tootmisest tarbimiseni, pöörates erilist tähelepanu toiduohutusele, taimede ja loomade tervisele ja heaolule, muu hulgas eesmärgiga tagada piirkondlik toiduga kindlustatus.
- Toetada algatusi jäätmete, sealhulgas toidujäätmete ja mereprügi käitlemiseks.
- Toetada bioloogilise mitmekesisuse kaitset ja taastamist, sealhulgas tõhusate ja hästi korraldatud ranna- ja merekaitsealade võrgustike loomine.
- Toetada jõupingutusi heite, eriti mere- ja rannakeskkonda, vette ja õhku eralduva heite vähendamiseks.
- Propageerida loodusvarade kestlikku kasutamist kui alust viia lõpule üleminek ringmajandusele.

Rakendamine

EL kasutab kõiki oma vahendeid, et tagada Vahemere piirkonna uue tegevuskava tõhus, tulemuslik, kiire ja olukorrale vastav kasutuselevõtt. Seejuures võetakse arvesse piirkonna mitmekesisust, huve ja vajadusi. Koostöö nurgakivi on ka edaspidi valdkonnapoliitika dialoog kõigi asjaomaste sidusrühmadega. Erilist tähelepanu pööratakse kohalikule tasandile, et tagada koostöö mõju asjakohane geograafiline jaotus.

Pidev ja tulevikku suunatud dialoog ELi ja tema partnerite vahel **tagab mõlemapoolselt kasuliku partnerluse ja ühisvastutuse**, võttes arvesse ühiskonna dünaamikat ning probleemide ja reformide mõju. Meie eesmärk on olukorrale vastavad, integreeritud ja mitut

⁴⁷ <http://www.fao.org/gfcm/about/en/>

⁴⁸ Strateegia „Talust taldrikule“ ([COM\(2020\) 381](#)).

sektorit hõlmavad koostöö-, kaubandus- ja investeerimispaketid ja -platvormid, mis kujutavad enesest arvestatavat vastust partnerite ja ELi vajadustele. **ELi rahaline toetus on võrdeline iga partneri seatud sihtide ja sellega, kui innukalt nad järgivad jagatud väärtusi ja reformikavu, sealhulgas valitsemise vallas, ja neid rakendavad.**

Oluliselt süvendatud poliitiline dialoog **aitab kaasa ühiste arusaamade loomisele ELi lõunapoolsete naaberriikidega.** Sellega seoses teeme ettepaneku, et korrapäraselt toimuksid kohtumised välis- ja valdkonnaministrite, samuti kõrgete ametnike tasandil; teisalt saaks vajaduse korral kokku kutsuda riigi- ja valitsusjuhid. Süvendatud koostöö tulemusena on kahe- ja mitmepoolse tasandi seisukohad omavahel paremini kooskõlas.

Jätkatakse jõupingutusi piirkondliku, allpiirkondliku ja piirkondadevahelise koostöö hoogustamiseks. Vahemere Liidul on jätkuvalt keskne roll. Lisaks sellele on vaja allpiirkondlikku koostööd, mis vastaks Vahemere ja kaugemalgi asuvate allpiirkondade erisustele. Samuti on tulemuslikeks käsitusteks vaja ulatuslikumat koostööd naaberriikide ja -piirkondadega. Piirkondadevaheline mõõde on seega oluline. Me peame süvendama koostööd Aafrika põhjaosa ja Sahara-taguse Aafrika vahel, muu hulgas kolmepoolsete suhete raames ELiga. Lisaks sellele tuleb suurendada sidusust ELi tegevuse vahel Põhja-Aafrika partnerite juures ja ülejäänud Aafrika mandril. Samuti on oluline koostöö Pärsia lahe ja Punase mere piirkonnaga. Keskne on tihedam koostöö piirkondlike üksuste ja organisatsioonidega, ennekõike Araabia Riikide Liiga, Aafrika Liidu ja asjaomaste allpiirkondlike rühmitistega. Kaaluda tuleks kohandamist võimaldavaid praktilisi algatusi, et toetada neid, kes soovivad ühiste Vahemere hüvedega seotud koostöös kaugemale minna. Hoogustame **kliima- ja energiadiplomaatiat** nii kahepoolset kui ka piirkondlikul tasandil.

Peamised vahendid ELi koostööks partnerriikidega on naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahend ning Euroopa Kestliku Arengu Fond+. Kõik meetmed lähtuvad põhimõttest „kõigepealt poliitika“. EL propageerib kohapealseid ühise kavandamise ja Euroopa tiimi algatusi, tuginedes edule, mida saavutati üleilmsel reageerimisel COVID-19 pandeemiale. EL kutsub ELi liikmesriike, Euroopa arenguagentuure ja finantseerimisasutusi, aga ka muid rahastajaid töötama koos partnerriikidega välja valdkondlike prioriteetide sidusad ja üksteist täiendavad käsitused. ELi jõupingutusi aitab maksimeerida ka Euroopa tulevane arengualane finantsstruktuur.

Vahemere piirkonna uuest tegevuskavast lähtutakse partneritega kahepoolsetl kokku lepitud poliitiliste raamistike⁴⁹ ettevalmistamisel ja naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahendi mitmeaastase programmi koostamisel ajavahemikuks 2021–2027, tuginedes partnerriikide ja muude asjakohaste sidusrühmadega konsulteerimisele. Eelmiste naabruspoliitika raames rakendatud programmide käigus saadud õppetunnid aitavad tulevast tegevust suunata. Selle protsessi kulgemise soodustamisel on keskne roll ELi delegatsioonidel.

---

⁴⁹ Ühisdokumentides, partnerluse prioriteetides või samaväärsetes dokumentides pannakse paika ühiselt kokkulepitud poliitiliste ja majandusreformide kavad ja nendega seotud rakendusvahendid. Ühisdokumendid moodustavad ka edaspidi ELi mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 kohase välisabi raamistiku.

Naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahendi alla kuuluv Euroopa Kestliku Arengu Fond+ ja selle uuenduslik finantsarhitektuur lubavad koostöös Euroopa Investeerimispanka, Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga, liikmesriikide arengupankade ja rahvusvaheliste finantseerimisasutustega **kaasata erasektori investeeringuid**.

Lisaks sellele saavutatakse täiendav integratsioon ja suhtlus Vahemere mõlema kalda riikide vahel, kutsudes partnereid täiendavalt üles osalema ELi programmides ajavahemikul 2021–2027 ja seda hõlbustades.

Samuti hoogustab EL strateegilist kommunikatsiooni, et suurendada teadlikkust Vahemere piirkonna uue tegevuskava raames võetud meetmetest. Komisjon ja kõrge esindaja töötavad koos meie partneritega, et teha teoks kindlamad ja võimekamad väljendusvabaduse raamistikud ning toetada tervet infokeskkonda. Selle käsituse keskne aspekt on jätkuvalt meetmed, millega võidelda desinformatsiooni ja väärinfo vastu⁵⁰. Lisaks sellele peaksid EL ja partnerid tagama meie poliitilise tegevuse ja koostöömeetmete küllaldase kohapealse nähtavuse, muu hulgas teavitustegevuse ja avaliku diplomaatia algatuste kaudu.

Käesolev Vahemere piirkonna tegevuskava suunab meie poliitikat kõnealuses piirkonnas ja EL hindab korrapäraselt tehtud edusamme.

---

⁵⁰ ELi strateegiline kommunikatsioon, mis tugineb ühisele väärinfovastasele tegevuskavale (5. detsember 2018), Euroopa demokraatia tegevuskavale (COM/2020/790) ja COVID-19 pandeemiast saadud kogemustele, toetub kindlalt Euroopa väärtustele ja põhimõtetele.